

Vergaderjaar 2012–2013

33 335

Regels met betrekking tot het gebruik van de Friese taal in het bestuurlijk verkeer en in het rechtsverkeer (Wet gebruik Friese taal)

Nr. 6

VERSLAG

Vastgesteld 7 november 2012

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken, belast met het voorbereidend onderzoek van dit wetsvoorstel, heeft de eer als volgt verslag uit te brengen van haar bevindingen.

Onder het voorbehoud dat de regering op de gestelde vragen en de gemaakte opmerkingen tijdig en genoegzaam zal hebben geantwoord, acht de commissie de openbare beraadslaging over dit wetsvoorstel voldoende voorbereid.

Inhoudsopgave

Algemeen	2
1. Algemeen	2
2. Achtergrond	3
3. Bestuursafpraak Fries taal en cultuur	3
4. Fries in het bestuurlijk verkeer	5
5. Fries in het rechtsverkeer	7
6. Orgaan voor de Friese taal	8
7. Eedbepalingen in het Fries	9
8. Friestalige modellen voor kandidaatstelling bij verkiezingen	9
9. Keuze voor afzonderlijke wet	9
10. Financiële gevolgen	9
11. Consultatie	10
Artikelsgewijs	10

ALGEMEEN

1. Algemeen

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van het Wetsvoorstel Regels met betrekking tot het gebruik van de Friese taal in het bestuurlijk verkeer en in het rechtsverkeer (Wet gebruik Friese taal). Zij zien aanleiding tot het maken van enkele opmerkingen.

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van de Wet gebruik Friese taal. Deze leden zien met instemming dat deze wet het gebruik van de Friese taal nader invult ten opzichte van de huidige wettelijke bepalingen en de wettelijke basis schept voor een nieuw Orgaan dat advies kan geven over het beleid en de regelgeving ten aanzien van het gebruik van de Friese taal. Graag zouden zij op een aantal punten nog toelichting op het wetsvoorstel ontvangen. Zij zien de beantwoording van hun vragen met belangstelling tegemoet.

De leden van de PVV-fractie hebben met grote belangstelling kennis genomen van het wetsvoorstel Regels met betrekking tot het gebruik van de Friese taal in het bestuurlijk verkeer en in het rechtsverkeer (Wet gebruik Friese taal) en willen, met name over enige artikelen, de regering nog enkele vragen voorleggen.

De leden fan de fraksje fan de SP hawwe mei entûsjasme kennis naam fan dit útstel. Hja steane efter de winsk fan de Fryske befolking om wêr mooglik yn harren eigen taal kommunisearje te kinnen. Hja steane ek efter it doel fan it regear om hjir sa goed mooglik útfiering oan te jaan. Dizze leden hawwe in stikmannich fragen, benammen oer de praktyske gefolgen foar organisaasjes yn it iepenbier bestjoer en de publike sektor. (De leden van de fractie van de SP hebben met enthousiasme kennisgenomen van dit voorstel. Zij staan achter de wens van de Friese bevolking om waar mogelijk in hun eigen taal te kunnen communiceren. Zij staan ook achter het doel van de regering om hier zo goed mogelijk uitvoering aan te geven. Deze leden hebben enkele vragen, vooral over de praktische gevolgen voor organisaties in het openbaar bestuur en de publieke sector.)

De leden van de CDA-fractie hebben met genoegen kennisgenomen van voorliggend wetsvoorstel, waarmee een belangrijke stap wordt gezet om de eigenheid van de Friese taal en taalcultuur te waarborgen. Nadat in het internationale recht de positie van de Friezen en de Friese taal officieel werd erkend, is een wetgevingstraject in gang gezet waarvan voorliggend voorstel het sluitstuk is.

Hjirmei wurdt rjocht dien oan de belangen fan de Friezen en wurdt de taal en dêrmei de kultuer, as ûnderdiel fan it Europeesk ymmateriële kulturele erfskip, better beskerme.

(Hiermee wordt recht gedaan aan de belangen van de Friezen, en wordt de taal en daarmee de cultuur, als deel van het Europese immateriële culturele erfgoed, beter beschermd.)

Het behoeft eigenlijk geen betoog dat juist de leden van de CDA-fractie hiermee *sa tige wiis* (zeer ingenomen) zijn. Het CDA hecht immers veel waarde aan – de kracht van – de regio's. Een krachtige hechte samenleving wordt immers niet gevormd door de overheid of door de markt, maar door de mensen zelf en in relatie tot elkaar. Taal vormt een van de wezenlijke kenmerken van een gemeenschap. Mensen voelen zich door het gebruik van dezelfde taal met elkaar verbonden. Daarmee is taal tevens een belangrijk element van cultuur, als ook van persoonlijke en gedeelde identiteit. Daarom ook willen de leden van de CDA-fractie iedereen in Fryslân in staat stellen de Friese taal te gebruiken.

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van onderhavig wetsvoorstel. Zij delen de strekking van het voorstel om gelijke rechten voor het gebruik van de Friese taal en de Nederlandse taal in de provincie Fryslân te garanderen. Wel hebben deze leden nog enige vragen en opmerkingen die zij graag gemotiveerd beantwoord zien, voordat zij in kunnen stemmen met het voorliggende voorstel.

De leden van de fractie van de ChristenUnie hebben met belangstelling kennis genomen van het onderhavig wetsvoorstel dat beoogt de gelijke rechten van de Nederlandse en de Friese taal binnen de provincie Fryslân te waarborgen. Deze leden hebben hierover een aantal vragen.

De leden van de SGP-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van het wetsvoorstel over het gebruik van de Friese taal. Zij hebben hierover nog enkele vragen en opmerkingen. Taal is voor mensen een belangrijk middel om te communiceren met de overheid. Daarom is het belangrijk dat duidelijk is welke rechten en plichten er zijn rond het gebruik van een andere dan de Nederlandse taal in het verkeer binnen Nederland.

Zij begrijpen dat met name de instelling van het Orgaan voor de Friese Taal een nieuw element is in dit wetsvoorstel. Kan worden aangegeven wat de overige nieuwe elementen zijn ten opzichte van de bestaande wetten?

2. Achtergrond

Over deze paragraaf zijn geen vragen gesteld of opmerkingen gemaakt.

3. Bestuursafpraak Friese taal en cultuur

De leden van de PvdA-fractie hechten sterk aan een praktisch en levend gebruik van de Friese taal. Daarin kan het gebruik van de taal in het bestuurlijk en juridisch verkeer een bijdrage leveren, maar dit is niet voldoende. Daarvoor is het ook van groot belang dat de Friese taal onder-wezen wordt, er onderzoek naar wordt gedaan, de Friestalige media en cultuur gestimuleerd worden. Rijksoverheid en provincie hebben op deze terreinen in het verleden bestuursafspraken gemaakt, waarin de gedeelde verantwoordelijkheid tot uitdrukking kwam. Op dit moment zijn er echter geen afspraken, waardoor niet duidelijk is hoe de betrokken bestuurslagen invulling willen geven aan hun verantwoordelijkheden. De leden van de PvdA-fractie willen graag van de regering weten hoe die invulling wil geven aan zijn zorgplicht ten aanzien van de Friese taal en of de regering de wenselijkheid van nieuwe bestuursafspraken onderschrijft. Daarnaast zouden deze leden graag zien dat de regering ingaat op de mogelijkheden om de zorgplicht van de Rijksoverheid ten aanzien van het Fries uit te werken in een wetsartikel waarin ofwel een eigen beleidsplan of bestuursafspraken tussen rijk en provincie vastgelegd worden.

De leden fan de SP-fraksje achtsje it winsklik dat Friezen, wêr 't hja ek wenje yn Nederlân, yn harren eigen taal op «e hichte bliuwe kinne fan it nijs en de aktualiteiten. Is de minister ree om te soargjen dat Omrop Fryslân yn hiel Nederlân fia de radio te beharkjen is?

(De leden van de SP-fractie achten het wenselijk dat Friezen, waar ze ook wonen in Nederland, in hun eigen taal op de hoogte kunnen blijven van het nieuws en de actualiteiten. Is de regering bereid om te zorgen dat Radio Fryslân in heel Nederland te beluisteren is?)

Het is voor de leden van de CDA-fractie niet alleen zo dat het Fries jegens de overheid zou moeten kunnen worden gebruikt, maar ook in de andere maat-schappelijke domeinen, zoals het onderwijs, bij culturele activiteiten,

in de media, in de zorg, in het bedrijfsleven, enzovoorts. Fries is in de provincie Fryslân immers ook de taal van het gezin en roept intimiteit, vertrouwdheid, solidariteit en herkenning op. Naast landschap, natuur, dorpen, buurt-schappen en vergezichten, draagt het Fries in belangrijke mate bij aan het «*Frysk eigene*». De Friese taal verbindt mensen niet alleen met elkaar, maar verbindt hen ook met het bijzondere van Fryslân. Het behoud en de verdere ontwikkeling van een levend erfdeel van Friese taal en cultuur is niet mogelijk zonder daarvoor – in samenhang met andere beleidsterreinen – toepasselijke en noodzakelijke voorwaarden te scheppen en te handhaven. Juist op dit punt hebben de leden van de CDA-fractie nog enkele zorgen.

In de Bestuursafpraak Friese Taal en Cultuur 2001 (BFTC) tussen het Rijk en de provincie Fryslân is afgesproken dat het Rijk het algemeen onderwijs-, cultuur- en mediabeleid vormgeeft en dat de provincie het beleid met betrekking tot het Fries bepaalt en zorg draagt voor de uitvoering ervan.

Het beleid van de provincie ten aanzien van het Fries en het algemene onderwijs-, cultuur- en mediabeleid van het Rijk moeten elkaar waar mogelijk bovendien versterken, zo is afgesproken in de BFTC.

Gesteld kan echter worden dat er nog steeds niet volledig uitwerking gegeven is aan de taakverdeling zoals vastgesteld in de Bestuursafpraak in 2001. Want voor zover de overheid zeggenschap heeft over het beleid met betrekking tot het Fries, berust deze nog steeds bij het Rijk. In de praktijk ontwikkelt de provincie Fryslân voor het Fries daarom – in de ogen van de leden van de CDA-fractie ten onrechte – slechts een op het Rijk aanvullend of flankerend beleid.

De Gemengde Commissie Decentralisatievoorstellen Provincies (de c.v. Lodders) adviseerde in het rapport Ruimte, Regie en Rekenschap (2008) al om rijkstaken op het terrein van de Friese taal zoveel mogelijk naar de provincie Fryslân te decentraliseren. Naar aanleiding daarvan adviseerde de Stuurgroep Decentralisatie Friese taal naar de provincie Fryslân onder voorzitterschap van mr. R.J. Hoekstra in 2010 dat het, onder voorwaarden, mogelijk moet zijn om aan de provincie Fryslân een overdracht van bevoegdheden inzake de Friese taal in het onderwijs toe te staan, mits wettelijk geborgd. Het is echter ook van belang dat er afspraken worden gemaakt over decentralisatie van Rijk naar provincie op het terrein van de andere domeinen van het Europees Handvest en de BFTC, te weten de media, het economisch en sociaal leven, culturele activiteiten en voorzieningen en grensoverschrijdende uitwisselingen.

Gelet op het bovenstaande en met het oog op de reeds in 2001 overeengekomen taakverdeling tussen Rijk en provincie ten aanzien van het beleid met betrekking tot het Fries, zijn de leden van de CDA-fractie daarom van mening dat het in stand houden van een basisinfrastructuur voor de Friese taal en cultuur dan ook een wettelijke taak van de provincie Fryslân moet zijn. Daarmee is gewaarborgd dat de provincie altijd een deel van het provinciefonds inzet voor die wettelijke taak, ook bij een gesloten huishouding. Graag vernemen de leden van de CDA-fractie het standpunt van de minister in dezen.

De leden van de CDA-fractie constateren voorts, dat de regering op advies van de Raad van State de bepaling heeft geschrapt, die regelt dat het Rijk en de provincie Fryslân periodiek bestuursafspraken maken over de uitwerking van de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de Friese taal en cultuur en over de bekostiging daarvan. Hoe beoordeelt de regering de zorg, dat het ontbreken van die wettelijke verankering ertoe leidt dat er geen nieuwe bestuursafspraken meer gemaakt worden als het Rijk zijn verantwoordelijkheden uit de BFTC, die gedurende meer dan twintig jaren meerdere malen herbevestigd zijn, anders wenst te gaan interpreteren? Dat heeft immers niet alleen gevolgen voor het domein waar verschil van inzicht over bestaat, maar ook voor alle andere domeinen. Daarmee ontbreekt het beleidskader, op grond waarvan Rijk en provincie

uitvoering kunnen geven aan de afspraken die gemaakt zijn in het Europees Handvest. Kunnen de verplichtingen uit het Europees Handvest goed ten uitvoer worden gebracht als een en ander berust op een vrijwillige ondertekening van de bestuursafspraken, zo vragen deze leden.

De leden van de D66-fractie merken op dat in de memorie van toelichting meer dan eens het Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden wordt aangehaald. Deze leden vragen zich af hoe het opgaan van de enige Nederlandse universitaire opleiding Friese taal en cultuur aan de Rijksuniversiteit Groningen in een brede bachelor Europese talen en culturen, zich verhoudt tot artikel 7, eerste lid, sub f en sub h van ditzelfde Handvest. Bovendien vragen zij zich af hoe dit zich verhoudt tot de in de memorie gebezigde argumentatie dat voor het behoud en verdere ontwikkeling van een levend erfdeel van taal en cultuur toepasselijke en noodzakelijke voorwaarden geschapen en gehandhaafd dienen te worden.

De leden van de ChristenUnie-fractie verzoeken de regering uiteen te zetten waarom zij ervoor kiest om de nieuwe wet te beperken tot het bestuurlijk- en rechtsverkeer. Deze leden vragen in dit verband waarom de regering er niet voor kiest de reikwijdte van deze wet uit te strekken tot de domeinen van de Bestuursafpraak Friese taal en cultuur (BFTC) en zoals ook genoemd in het Europees Handvest voor regionale talen en talen van minderheden. In dat kader vragen deze leden voorts of de regering kenbaar wil maken of zij onderhavig wetsvoorstel ziet als stap in de goede richting of als eindstation.

De leden van de ChristenUnie-fractie verzoeken de regering voorts inzichtelijk te maken hoe zij, nu zij er op advies van de Raad van State voor kiest het oorspronkelijk geformuleerde artikel 2 van dit wetsvoorstel te schrappen, gaat waarborgen dat toch de nodige bestuursafspraken worden gemaakt. Deze leden vragen de regering kenbaar te maken welke inhoudelijke bezwaren ertoe hebben geleid dit artikel alsnog te schrappen.

4. Fries in het bestuurlijk verkeer

In het wetsvoorstel is ervoor gekozen de wet te beperken tot het gebruik van het Fries in het (formeel) verkeer tussen overheid en burgers bij gerechtelijke instanties en bestuursorganen in Fryslân. De leden van de VVD-fractie vragen de regering om een nadere toelichting van deze keuze. Waarom is gekozen voor een dergelijke beperking? Gaarne krijgen zij een reactie van de regering.

De leden van de PvdA-fractie vragen wat de reikwijdte in deze wet is van het begrip bestuursorgaan. Zo weten deze leden dat veel inwoners van Fryslân behoefte hebben om in het Fries te kunnen communiceren met de centrale, gemeenschappelijke meldkamer van de Noordelijke provincies in Drachten. Kunnen zij op basis van deze wet rechten ontlenen aan de dienstverlening van deze meldkamer?

De leden van de PvdA-fractie denken dat ook andere bestuursorganen dan de Friese gemeenten en provincie een goede bijdrage kunnen leveren aan het gebruik van de Friese taal. Deze bestuursorganen kunnen op basis van vrijwilligheid een beleid opstellen voor het gebruik van het Fries. Daarom willen deze leden graag van de regering weten in hoeverre de Rijks-overheid van plan is voor haar bestuursorganen, werkzaam in de provincie Fryslân, regels op te stellen voor het gebruik van de Friese taal? Welke diensten kennen al een dergelijke beleid en wat zijn daarvan de effecten?

De leden van de CDA-fractie lezen in de memorie van toelichting (blz. 10) dat het vaststellen van een taalverordening en een beleidsplan Fries

belangrijke voordelen biedt, zoals in de afgelopen jaren gebleken zou zijn. Het rapport van de derde driejaarlijkse evaluatie ronde van het Committee of Experts van het Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden bevat de aanbeveling aan de Nederlandse regering om voor gedecentraliseerde rijksdiensten modelregelingen vast te stellen als formele basis voor het gebruik van het Fries in correspondentie. Heeft sinds deze aanbeveling in 2008 gedaan is, een van de ministeries een dergelijk document opgesteld?

De leden van de CDA-fractie bezien het voorliggende wetsvoorstel ook in breder verband. De andere talen die in Nederland onder de werking van het Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden vallen, zoals bijvoorbeeld het Nedersaksisch en het Limburgs, zijn niet aangemerkt als officiële talen. De leden van de CDA-fractie hebben begrepen dat het belang van hun bescherming met name ligt op het culturele vlak, als onderdeel van het Europees erfgoed. Hoewel genoemde leden zich hier iets bij voor kunnen stellen, vinden zij dat het niet aanmerken van in het bijzonder het Nedersaksisch als officiële taal wel nadere motivering behoeft. Die vernemen de leden van de CDA-fractie nog graag.

Is de regering bereid om zich in te zetten voor de erkenning van het Nedersaksisch onder deel III van het Europees Handvest? De leden verwijzen naar de uitkomsten van onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen («Nedersaksisch waar het kan»), dat aantoonde dat erkenning mogelijk is zonder noemenswaardige extra financiële, administratieve of andere lasten. Ook verzoeken deze leden om een inhoudelijke reactie van de regering op de vijf punten van kritiek van regionale overheden en streektaalorganisaties op een eerdere afwijzing van de minister van BZK van de erkenning van het Nedersaksisch onder deel III (<http://www.nedersaksisch-is-een-taal.nl/page/petitie-nedersaksisch-taal?add=1>). Het rapport van de derde driejaarlijkse evaluatieronde van het Committee of Experts van het Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden bevat de aanbeveling aan de Nederlandse regering om zorg te dragen dat de gedecentraliseerde, in de provincie Fryslân gevestigde rijksdiensten en direct onder de rijksoverheid ressorterende openbare diensten in Fryslân maatregelen nemen die hen in staat stellen documenten in het Fries op te stellen, omdat aan de verplichting van het Handvest in art. 10 lid 1 onder c niet wordt voldaan. Ook in de vierde driejaarlijkse evaluatieronde van het Committee of Experts van het Europees Handvest (19 juni 2012, ECRML (2012) 6, par. 12) wordt vastgesteld dat op de aanbevelingen geen actie is ondernomen. Zal door dit wetsvoorstel deze aanbeveling gerealiseerd worden?

Een praktisch probleem dat kort geleden werd vastgesteld is de beperkte kennis van het Fries bij de meldkamer van 1-1-2 («Zorgen om Friese taal meldkamer», Leeuwarder Courant, 13 oktober 2012). In de vierde driejaarlijkse evaluatieronde van het Committee of Experts van het Europees Handvest (19 juni 2012, ECRML (2012) 6, hoofdstuk 4.1, aanbeveling J) wordt de aanbeveling gedaan hier aandacht aan te schenken. Blijkbaar is er niet alleen noodzaak om overeenkomstig het Handvest regels over het schriftelijk gebruik van het Fries vast te stellen, maar zijn ook protocollen over het mondeling gebruik van het Fries noodzakelijk. Een wettelijke regeling dat dergelijke protocollen voor nooddiensten moeten worden vastgelegd zou uitstekend passen in het voorliggende wetsvoorstel. Wil de regering dit in overweging nemen, zo vragen de leden van de CDA-fractie.

Het rapport van de derde driejaarlijkse evaluatieronde van het Committee of Experts van het Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden bevat de aanbeveling aan de Nederlandse regering om activiteiten te organiseren ter bevordering van het gebruik van de Friese taal in de rechtstreeks onder haar toezicht staande economische en sociale sectoren omdat aan de verplichting van het Handvest in art. 13 lid

2 onder b niet wordt voldaan. Zal door dit wetsvoorstel deze aanbeveling gerealiseerd worden?

In het nader rapport verwijst de regering terecht naar het streven van provinciale staten en Friese gemeenteraden om het gebruik van het Fries in de meer officiële taaldomeinen te bevorderen (blz. 4). Het voorliggende wetsvoorstel beperkt zich tot het gebruik van het Fries in het bestuurlijk verkeer en het rechtsverkeer. Hoe beoordeelt de regering pleidooien voor een Kaderwet die zich ook uitstrekt tot de domeinen van de Bestuursafpraak Friese Taal en Cultuur (BFTC) en het Europees Handvest voor regionale talen en talen van minderheden (onderwijs, media, culturele activiteiten en voorzieningen, economisch en sociaal leven, grensoverschrijdende uitwisselingen, bestuurlijke autoriteiten en openbare diensten en rechterlijke autoriteiten), zo vragen de leden van de CDA-fractie. Deelt de regering de waarneming, dat in de praktijk blijkt dat de grote versnippering van wetgeving over de verschillende beleidsterreinen (zie de breedte van de domeinen van het Europees Handvest) en ministeries tot veel onwetendheid, vertraging of onduidelijkheden leidt? Deze leden vragen de regering in dit verband ook in te gaan op vergelijkbare situaties in onder andere Wales, Finland en Ierland, waar sprake is van een taalwet die op meerdere maatschappelijke domeinen van toepassing is.

5. Fries in het rechtsverkeer

De leden fan de SP-fraksje kinne har yntinke dat de ferplichting om ek yn it Frysk kommunisearje te kinnen foar guon organisaasjes drompels opsmyt. Sa freegje dizze leden har ôf wat de gefolgen binne fan it opstellen fan in proses-ferbaal nei in rjochtssaak yn it Frysk. Wat as in heger berop of kassaasje yn in rjochtbank bûten Fryslân behannele wurdt? By ynstânsjes is fakentiids praat fan oer de grinzen geande dossier-foarming. Tink oan oanjeften by de polysje en it byhâlden fan dossiers yn strafsaken. Dy ynformaasje moat ek foar oare korpsen tagonklik wêze. Of tink oan medyske dossiers, rampeplannen of notariële akten. Betsjut dit útstel dat yn al dy gefallen ek in oersetting oanwêzich wêze moat? Hoe wurdt tefoaren kaam dat gefaarlike sitewaasjes ûntsteane troch it net foarhannen wêze fan de Nederlânsktalige dokuminten?

(De leden van de SP-fractie kunnen zich voorstellen dat de verplichting om ook in het Fries te kunnen communiceren voor sommige organisaties drempels opwerpt. Zo vragen deze leden zich af wat de gevolgen zijn van het opstellen van een proces-verbaal na een rechtszaak in het Fries. Wat als een hoger beroep of cassatie in een rechtbank buiten Fryslân wordt behandeld?

Bij instanties is vaak sprake van grensoverschrijdende dossiervorming. Denk aan aangiftes bij de politie en bijhouden van dossiers in strafzaken. Die informatie moet ook voor andere korpsen toegankelijk zijn. Of denk aan medische dossiers, rampenplannen of notariële aktes. Betekent dit voorstel dat in al die gevallen ook een vertaling aanwezig moet zijn? Hoe wordt voorkomen dat gevaarlijke situaties ontstaan door het niet voor handen zijn van Nederlandstalige documenten?)

Met de herziening van de gerechtelijke kaart zijn de arrondissementen «herschikt». Juist in de samenwerking tussen de gerechten in het Noord-Oosten is veel veranderd. De leden van de CDA-fractie vragen de regering aan te geven hoe wordt voorkomen dat hierdoor het gebruik van het Fries in het rechtsverkeer onder druk komt te staan. (Bijvoorbeeld door verlenging van (reactie)termijnen.) De leden van de CDA-fractie hebben hier nog geen goed gevoel bij temeer daar de Raad voor de Rechtspraak het ook al te ver vond gaan dat hetgeen tijdens een terechtzitting in het Fries wordt gesproken, ook in die taal wordt vermeld in het proces-verbaal. Echt warm lijkt de Raad voor de Rechtspraak derhalve niet te lopen voor het recht om het Fries in het rechtsverkeer te gebruiken. Zijn

hier – mede gezien het zeer lage percentage rechtszaken waarin de Friese taal wordt gebruikt – geen andere oplossingen te bedenken, bijvoorbeeld de mogelijkheid voor advocaten om bij de griffie vooraf te melden dat waarschijnlijk Fries gesproken gaat worden?

De leden van de D66-fractie vragen hoe vaak het afgelopen decennium een rechtszaak in het Fries is gevoerd en hoe vaak een rechter dit recht ontzegt heeft en op welke gronden. De aan het woord zijnde leden menen dat de Raad voor de rechtspraak een zinvol argument aandraagt wanneer de Raad stelt dat actieve beheersing van het Fries niet kan worden gevraagd, zeker in het licht van de daaropvolgende opmerking dat zelfs de gemiddelde Fries erkent zijn taal niet in geschrift te beheersen, zelfs als hij of zij het Fries voortreffelijk spreekt. Deze leden vragen de regering nader te onderbouwen waarom een aantekening dat de tijdens de zitting gesproken tekst in het Fries was, onvoldoende is. Zij vragen de regering om een cijfermatige onderbouwing of weerlegging van het argument dat de «gemiddelde Fries» de taal niet in geschrift beheerst. Deze leden vragen tevens een reactie op de bij de Raad van Toezicht van de Orde van Advocaten in het arrondissement Leeuwarden levende zorgen over de herziening van de gerechtelijke kaart en het gevolg daarvan voor het gebruik van de Friese taal in het rechtsverkeer.

6. Orgaan voor de Friese taal

De leden van de VVD-fractie lezen dat de Kaderwet adviescolleges gedeeltelijk van toepassing is op het Orgaan voor de Friese taal. Zij vragen zich af wat de status is van het Orgaan voor de Friese taal. Gaarne een toelichting. De leden van de VVD-fractie vragen zich verder af in hoeverre het Orgaan nu een adviesorgaan ex artikel 79 van de Grondwet is. Welke artikelen uit de Kaderwet zijn nu op het Orgaan van toepassing? Wat zijn de directe consequenties voor de uitvoering van dit wetsvoorstel en het functioneren van het Orgaan voor de Friese taal? Gaarne krijgen de leden van de VVD-fractie een reactie van de regering.

Het valt de leden van de PvdA-fractie op dat er verscheidene keren door de regering wordt verwezen naar de wijze waarop in andere Europese landen, zoals in het Verenigd Koninkrijk, wordt omgegaan met de bescherming en bevordering van regionale talen. Dat is ook een logische vergelijking, omdat de maatregelen voor deze talen allemaal geborgd zijn in het Europese handvest voor regionale talen en talen voor minderheden. Daarom zouden deze leden graag willen weten op welke wijze andere Europese landen de bescherming van hun regionale talen hebben geborgd. Is daarvoor ook specifieke wetgeving gebruikt en op welke terreinen van het maatschappelijk leven heeft deze wetgeving invloed? De leden van de PvdA-fractie merken dat er in Fryslân behoefte bestaat aan een bredere wettelijke verankering van het gebruik van de Friese taal. Kan de regering de voor- en nadelen van een bredere wetgeving voor de Friese taal uiteen zetten?

Yn de wet wurdt in Orgaan foar de Fryske Taal oprjochten. Hja moatte brydrage oan in lykstelling fan de Fryske taal oan de Nederlânske taal yn de provinsje Fryslân. De leden van de SP-fraksje freegje har ôf hokfoar taken dit orgaan neffens it regear útfiere moat as dizze wet oannaam wurdt.

(In de wet wordt een Orgaan voor de Friese taal opgericht. Het moet bijdragen aan een gelijkstelling van de Friese taal aan de Nederlandse taal in de provincie Fryslân. De leden van de SP-fractie vragen zich af wat voor dit orgaan nog aan taken overblijft als deze wet wordt aangenomen.)

De leden van de CDA-fractie vragen aandacht voor het feit dat het Comité van Ministers op 24 oktober 2012 in verband met de Nederlandse verplichtingen ten aanzien van het Europees Handvest de aanbeveling heeft gedaan om een structurele dialoog op te zetten met vertegenwoordigers van alle in Nederland gesproken minderheidstalen (Recommendation CM/RecChL(2012)5). In het voorliggende wetsvoorstel wordt een Orgaan voor de Friese taal ingesteld. Komen er in de nabije toekomst ook een Orgaan voor het Limburgs, voor het Zeeuws, Nedersaksisch, Papiamentu en Engels? Zou het niet meer voor de hand liggen als de rijksoverheid een Orgaan voor kleine talen in zou stellen, om de kennis over beleid en regelgeving ten aanzien van al deze regionaal gesproken talen te bundelen, zo vragen de leden van de CDA-fractie.

De leden van de D66-fractie vragen zich af wat de verwachte formatie zal zijn van het nieuwe Orgaan voor de Friese Taal. Daarnaast vragen zij zich af hoe dit orgaan zich verhoudt tot andere organisaties die nauw bij het Fries betrokken zijn, zoals de Fryske Akademy, Afûk, het Europeesk Bureau foar Lytse Talen en de Ried fan de Fryske Beweging. Deze leden vragen de regering nader te motiveren waarom de leden van Orgaan voor de Friese Taal niet direct door de provincie Fryslân benoemd worden.

7. Eedbepalingen in het Fries

Over deze paragraaf zijn geen vragen gesteld of opmerkingen gemaakt.

8. Friestalige modellen voor kandidaatstelling bij verkiezingen

De regering zal bezien of het wenselijk is in de toekomst Friestalige modellen voor onder meer kandidaatstelling bij de verkiezingen beschikbaar te stellen en of en in hoeverre aanpassing van regelgeving inzake het kiesrecht nodig is zo lezen de leden van de CDA-fractie in de memorie van toelichting op blz. 6. Deze leden zijn van mening dat deze paragraaf te vrijblijvend is geformuleerd en verwachten van de regering nu reeds een standpunt in dezen.

De leden van de D66-fractie vragen zich af waarom de regering nog moet bezien of het wenselijk is in de toekomst Friestalige modellen voor onder meer kandidaatstelling bij verkiezingen beschikbaar te stellen, aangezien dit blijkens de Memorie al in december 2010 is toegezegd.

9. Keuze voor afzonderlijke wet

De leden van de SGP-fractie constateren dat er geen algemene taalwet bestaat voor het Nederlands. Zij vernemen daarom graag waarom naar de mening van de regering het niet overzichtelijker is om de desbetreffende bepalingen in de verschillende wetten op te nemen bij de thema's waarop de wijzigingen betrekking hebben. Is het voor de positie van bijvoorbeeld het Fries in het bestuursrecht niet duidelijker wanneer de bepalingen daarover direct in de Algemene wet bestuursrecht zijn opgenomen?

Ook vragen deze leden hoe het wetsvoorstel zich verhoudt tot de positie van de andere talen die binnen het Koninkrijk worden gesproken.

10. Financiële gevolgen

In de memorie van toelichting wordt gesproken van beperkte of geringe kosten. De leden van de VVD-fractie vragen zich af hoe deze kosten gemonitord worden en wat de onduidelijke factoren daarbij zijn? Tevens ontvangen de leden graag van de regering een overzicht van de voorziene kosten als gevolg van het wetsvoorstel.

11. Consultatie

De leden van de D66-fractie vragen aan de regering om te reageren op de bezwaren van de Koninklijke beroepsorganisatie van gerechtsdeurwaarders dat de Friese sectoren kanton en civiel te maken hebben met een groeiende vertegenwoordiging van eisers door partijen die niet uit Friesland afkomstig zijn, en dat er daardoor een verzwarende ontstaat voor de gerechtsdeurwaarder, en er daardoor ook procedurele vertragingen op zullen treden. De aan het woord zijnde leden vragen de regering tevens op welke wijze het overleg met de provincie Fryslân over aanvullende onderwerpen betreffende het gebruik van de Friese taal vorm zal krijgen. De leden van de D66-fractie menen uit de consultatieronde af te kunnen leiden dat in een eerder conceptvoorstel sprake was van een aantal bepalingen – zoals een verankering van de Bestuursafpraak Friese Taal en Cultuur – waar verschillende geconsulteerde organisaties mee instemden, die niet zijn opgenomen in het uiteindelijke voorstel. Graag ontvangen deze leden een gemotiveerd overzicht van alle wijzigingen ten opzichte van het ter consultatie aangeboden voorstel.

ARTIKELSGEWIJS

Artikel 3

De leden van de PvdA-fractie constateren dat bestuursorganen het gebruik van de Nederlandse taal mogen vragen, als gebruik van de Friese taal een onevenredige belasting vormt. Deze leden zouden graag van de regering horen welke situaties de regering hierbij voor ogen heeft en hoe zij denkt dat deze open norm ingevuld zal worden in de praktijk. Kan de regering inzicht verschaffen in het aantal keren dat bestuursorganen in Fryslân op dit moment verzoeken de Nederlandse taal te gebruiken?

De leden van de D66-fractie vragen zich af wanneer er sprake is van onevenredige belasting van het bestuurlijke verkeer door het gebruik van Fries. Zij vragen de regering of er recente voorbeelden voorhanden zijn.

Artikel 4

De leden van de PVV-fractie vragen zich af of met artikel 4 ook schriftelijke verkeer wordt bedoeld. Tevens verdient dit artikel in de beleving van de leden van de PVV-fractie nog enige toelichting c.q. uitwerking, aangezien niet geheel duidelijk wordt of Friezen bij iedere vorm van contact met de overheid (al dan niet binnen de provincie Friesland) desgewenst het Fries kunnen gebruiken.

Artikel 5

In artikel 5 van het wetsvoorstel wordt een aantal uitzonderingen benoemd. De leden van de VVD-fractie vernemen graag van de regering waarom de gemeente Ooststellingwerf hier niet in is genoemd. Kan de regering tevens aangeven hoeveel inwoners op de totale hoeveelheid inwoners van deze gemeente Nedersaksisch, Fries en/of Nederlands spreken? Gaarne krijgen zij een reactie van de regering.

De leden van de D66-fractie vragen de regering in te gaan op de zorgen van de Ried fan de Fryske Beweging (RfdFB) en het Konsultatyf Orgaan (KO) dat schaalvergroting in het bestuur er toe leidt dat bestuursorganen uit Fryslân verdwijnen, terwijl artikel 3 het gebruik van de Friese taal in het verkeer met bestuursorganen beperkt tot de provincie Fryslân. De RfdFB en het KO stellen voor daarom in artikel 5, vierde lid, «kunnen» te

vervangen door «moeten». Deze leden ontvangen graag een reactie van de regering op dit voorstel.

Artikel 6

De leden van de SGP-fractie vragen aan wat voor gedeconcentreerde rijksdiensten moet worden gedacht bij organen van de centrale overheid die gericht zijn op een deel van de provincie Friesland.

Artikel 7

De leden van de PVV-fractie vragen zich af of er met artikel 7 tevens in voorzien wordt dat alle vonnissen die in het Fries zijn vastgelegd tevens naar het Nederlands worden vertaald, dit in verband met het belang van de toegankelijkheid van de jurisprudentie.

De leden van de CDA-fractie vragen of de beperking tot bestuursorganen uitdrukkelijk in art. 7 van de wet kan worden opgenomen. Hoewel artikel 7 van het wetsontwerp hier geen melding van maakt, lijkt de verplichting alleen betrekking te hebben op bestuursorganen, zodat alleen een door een bestuursorgaan opgesteld schriftelijk stuk in de Friese taal tevens in de Nederlandse taal opgesteld dient te worden, indien aan de voorwaarden onder a en b is voldaan.

Artikelen 14 en 33

In de toelichting op artikel 14 lezen de leden van de SGP-fractie dat de wijziging uiterlijk na 5 jaar in werking zal treden. Zij vragen waarom die termijn van 5 jaar niet expliciet in artikel 33 is opgenomen, zodat het tijdelijke karakter uitdrukkelijk blijkt uit de tekst van het wetsvoorstel.

Artikel 16

De leden van de SGP-fractie vragen hoe onderscheid wordt gemaakt tussen wat bijvoorbeeld in het Burgerlijk Wetboek komt te staan over de Friese taal en wat in de specifieke taalwet komt te staan. Waarom is bijvoorbeeld de algemene bepaling uit artikel 2:27 BW niet in dit wetsvoorstel opgenomen, terwijl er in dit wetsvoorstel wel weer een extra verplichting wordt gegeven rond de vertaling in het Nederlands? Als een stichting of vereniging haar werkzaamheden gedeeltelijk in Friesland verricht, kan worden afgezien van een vertaling van de akte en statuten in het Nederlands. De leden van de SGP-fractie vragen zich af of het hierbij uitmaakt of een dergelijke stichting of vereniging het grootste deel van haar werk in Friesland heeft of dat ook een (zeer) beperkt deel voldoende is.

De fungerend voorzitter van de commissie,
Wolbert

De adjunct-griffier van de commissie,
Hendrickx